

Tárgytematika
Szociálpolitika alapjai
NGB_SM009_1

Tárgyfelelős neve: Peisser-Puli Edit

Félév: 2012/13/2

Beszámolási forma: Vizsga

Tárgy heti óraszám: 3/0/0

Tárgy féléves óraszám: 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA

Szociális munka (BA) szak, nappali tagozat

2012/2013. tanév, tavaszi félév

Stúdium elnevezése: Szociálpolitika alapjai (NGB_SM009_1)

Óraszám: heti 3

Követelmény: vizsga

Kredit pont: 4

Értékelési skála: 5 fokozatú

Előtanulmányi kötelezettség: -

A stúdium képzésben betöltött szerepe és céljai

A Szociálpolitika alapjai stúdium a szociálpolitika témakörébe tartozó tanulmányok első lépcsője, szervesen kapcsolódik a harmadik félévben következő Szociálpolitikai ellátás rendszere stúdiumhoz. Használja és mozgósítja a már megismert alapfogalmakat a Jogi ismeretek, Szociális munka alapjai és Szociológia alapjai kurzusokra hivatkozva. Párhuzamosan, integratív szemléletben halad az Esetmunka, Szociológia a szociális munkában és a Magyar társadalom kurzusokkal, valamint az Esetmunka gyakorlattal. A stúdium legfontosabb feladata a szociálpolitika nyelvezetének, alapfogalmainak, alapelveinek, technikáinak, értékeinek és célcsoportjainak megismertetése, a társadalmi problémáknak szükséglet-orientált formában való megfogalmazása és az egyes szükségletek kielégítésének állami valamint plurális szempontú szociálpolitikai megoldása. Célja az alapfogalmak és alapfolyamatok szakmatudatos használata, a szakmai nyelvezet fejlesztése, és az, hogy a hallgatók megértsék az alapvető szociálpolitikai folyamatokat, képesek legyenek azokat a szociális munka szempontjából értelmezni.

TANTÁRGY TARTALMA

A félév hetekre lebontott programja

1. Indul a képzés, indul a félév: ismerkedés, motivációk, elvárások. A stúdium tematikájáról: kérdések és válaszok, javaslatok. A szociálpolitika sajátos nyelvezete, sajátos kifejezései és fogalmai, a szociálpolitika befogadásának és megértésének nehézségei. – Bányai Borbála-Légmán Anna (2009): Pszichiátriai betegek szociális intézeti környezetben. Olvasási, tanulási technikák és praktikák.
2. A szociálpolitika helye és szerepe a tudományok között, kapcsolata a különféle tudományágakkal. A

szociálpolitika helye és szerepe a társadalom különböző alrendszerében: szociálpolitika és gazdaság, szociálpolitika és politika. Társadalompolitika és szociálpolitika. A szociálpolitika fogalma. – Különböző definíciók összehasonlító elemzése, évfolyamszintű definíció megalkotása.

3. A szociálpolitika célja és feladata: szociálpolitika, mint szükséglet kielégítés. A szükségletek szintjei, fajtái, a szociálpolitika feladatai ezek kielégítésében. A szociálpolitikai tevékenység. - Tausz Katalin összefoglaló jellegű munkája nyomán Murray (1938), Maslow (1954 és 1968), Aldelfer (1969) és Gough-Alcock (1990) elméleti megközelítései és mások (Ota Sik) szükséglet-tipológiai.
4. Fogalmi határok: szociálpolitika és szegénypolitika, kapcsolatuk és különbözőségük, a szegénység mérésének nehézségei, a segélyezés előnyei és hátrányai. Szegénység, kiilleszkedési folyamat és kirekesztés. Szegénység és/vagy rászorultság? – Kozma Judit (2003): A szegénység pszichológiai vonatkozásai című tanulmányának elemzése a következő szempontok alapján: kulcsfogalmak (15-20.ps), hatások (20-25.ps), túlélési stratégiák (25-29.ps), a szociális munka lehetőségei és a szociálpolitika (29-30.ps).
5. A szociálpolitikára ható értékek: szabadság, egyenlőség, szolidaritás, tolerancia, igazságosság. Egyenlőség és egyenlőtlenség problematikája, a jövedelmi egyenlőtlenség mérése. Az egyenlőtlenség fajtái, változásai az elszabaduló-ellenálló-szokatlan és növekvő szakirodalmi tükör szemszögéből. – Ferge Zsuzsa (2008): Miért szokatlanul nagyok a magyarországi egyenlőtlenségek? c. tanulmányának elemzése, az egyenlőtlenség különböző és mégis összefüggő dimenziói alapján.
6. A szociálpolitika alapelvei és technikái: abszolút és relatív biztonság, prevenció és korrekció, integráció és szegregáció, normativitás és diszkrecionalitás, univerzalitás és szelektivitás, határosság és hatékonyság, szubsidiaritás, indexálás, a kevésbé választhatóság elve, a szociálpolitikai támogatások és ellátások időbelisége és gyakorisága.. – Robert Castel (2005): A társadalmi biztonság elvesztése I-II. c. művének értelmezése, beszélhetünk-e társadalmi biztonságról ma, avagy csak a pesszimizmus marad?
7. A szociálpolitika szinterei, a jóléti pluralizmus: az állam, a társadalom és a gazdaság egyes szereplői, mint a szociálpolitika alakítói. A szociálpolitika jellemző intézményei a három szektorban. Állami („központi”) és helyi szociálpolitika.
8. „Kérdezz-felelek percek”: egy szociálpolitikai alapfogalomhoz, alapfolyamathoz kapcsolódó adekvát kérdés megválaszolása és egy adekvát kérdés megfogalmazása, párban. Pótolható a következő órán. **Szociálpolitika és gazdaság, szükséglet kielégítés és kockázatkezelés a piacon. A piaci kudarc fogalmi és fajtái, az állami beavatkozás szükségessége.**
9. Az állami beavatkozás formája: az újraelosztás. Újraelosztási politikák a redistribúció célja szerint: átfogó horizontális-, életciklushoz kötődő vagy biztosítási jellegű-, vertikális- és fragmentált horizontális újraelosztás. – Az újraelosztás egyes formái mögött álló indítékok összegyűjtése, Németh György (2008): Újraelosztás - egy szociálpolitikai kulcsfogalomról.
10. Finanszírozás a szociálpolitikában: az államháztartás. Adózás és járulékfizetés, központi költségvetés és társadalombiztosítás.
11. Az állami szociálpolitika történetének csúcspontja, a jóléti állam I: A jóléti állam típusai és a mögöttük húzódó politikai ideológiák. Az állami szociálpolitika történetének csúcspontja, a jóléti állam II: a három típus részletes elemzése. Zombori (1994). A jóléti állam válsága.
12. A szociálpolitika, a szociális munka és az egészségügyi szakmák célcsoportjai: szegény gyermekek, sokgyermekes, egyszülős, szegény családok, fogyatékkal élő emberek, tartósan, pályakezdően, idősen munkanélküliek, romák, utcán élő, intézményes ellátásban élő hajléktalanok, egyedül élő, nagyon idős, alacsony nyugdíjas idősök, szegények, tartósan betegek, megváltozott munkaképességű emberek, stb. Az egyes célcsoportok legfontosabb jellemzői ma, a szociálpolitika válaszai e célcsoportok szükségleteire. Hiányok, kritikák, kérdések.
13. Szociálpolitika, szociális munka és az egészségügyi szakmák kapcsolata, kölcsönhatásuk. A szociális munka és az egészségügyi munka lehetséges feladatai és kompetenciái a szociálpolitikában: cselekvés, javaslat, kutatás, gyakorlati tapasztalatok, innovációk, jelzések, stb. – Interprofesszionális munka a gyakorlatban. – Esettanulmány az IP szemléletű szociális munka tárgyában.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Szükségességek

- idő egymás és a tananyag megismerésére, az olvasásra, az elmélyülésre,
- egymás meghallgatása és elfogadása,
- önálló véleményalkotás és vitakészség,
- közös élménnyé váló kompromisszumok,
- az órákon való aktív, alkotó és gondolkodó részvétel,

- nyitottság és értő figyelem a csoportmunkákhoz,
- közösen alakított személyes és szakmai hangulat.

Ajánlatok

- saját élethelyzetek és azok hatásai a különböző alapfogalmakban,
- gyakorlat, megszerzett tapasztalat a középpontban,
- pozitivitás, az emberi jóllét kérdései a negatív, probléma és teher-felfogással szemben,
- globális világkép, az élet minden aspektusának szociálpolitikai érintettsége, mint szemlélet,
- kreatív felfogás, a szociálpolitika alakító és kölcsönző egyben, folyton mozgó, változó nézőpontok,
- törődő, az emberi létről gondoskodó szociálpolitikai szempontok mellett,
- konstruktív kritikai elemző gondolkodásmód.

Követelmények

1. Az órákon való jelenlét nem kötelező.

2. Hallgatói feladatok:

- A félév egy „Kérdezz-felelek percének” teljesítése, egyeztetett kontakt óra első 10 percében: kötelező.
  - Prezentáció készítése egy választott szociálpolitikai és szociális munka célcsoport szociális szükségleteinek – problémáinak – ellátásainak, szolgáltatásainak kapcsolatáról az interprofesszionális együttműködés jegyében: választható. A feladat három – választható - formában dolgozható fel: munkatapasztalathoz/gyakorlathoz kapcsolódóan („átéltem”), adott szociális intézmény megadott szempontok szerinti vizsgálatával („megnézem”), és szakirodalom, szépirodalom, újságcikk, televíziós vitaműsor, film adott szempontok szerinti elemzésével („megmutatom”). A feladat magas szakmai szintű teljesítése megajánlott jegyet jelenthet, amely a vizsgát kiváltja.
  - Szóbeli vizsga (kollokvium): kötelező/választható. Amennyiben a prezentáció nem jár megajánlott jeggyel, vagy az nem elfogadható a hallgató számára, illetve nincs prezentáció, a vizsga vizsgatémakörök alapján zajlik.
1. A félév aláírásának és így a vizsgára bocsátásnak a feltétele:

§ Egy elfogadott válasz és kérdés.

§ Prezentáció elkészítése, forrás-jelöléssel és csatolással, saját elemző gondolatokkal. Határidő: egyeztetett időpontban. Késést, halasztást csak indokolt esetben fogadok el!

§ Vizsga

- kollokvium egyéni formában,
- az alapfogalmak helyes használatával.

Konzultációs lehetőség:

Elérhetőség (telefon, e-mail): pedit@sze.hu, 06-30-229-7211.

Peisser-Puli Edit, egyetemi adjunktus, sk.

KÖTELEZŐ IRODALOM

Irodalmak

- Az Eurostat közleménye a szegénységről (angol). http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-03122012-AP/EN/3-03122012-AP-EN.PDF
- A Központi Statisztikai Hivatal adatai. www.ksh.hu
- Barbara R. Bergmann (2010): Svéd típusú jóléti állam, vagy alapjövedelem – melyik élvezzen prioritást? Esély 5.
- Ferge Zsuzsa (2008): Miért szokatlanul nagyok a magyarországi egyenlőtlenségek? Esély 2.
- Ferge Zsuzsa (2010): Peter Townsend (1928-2009). Esély 2.
- Krémer Balázs (2009): Bevezetés a szociálpolitikába. Napvilág Kiadó, Budapest. 19-29, 56-84, 93-114, 115-122, 155-165, 165-176, 176-185, 206-245, 272-277, 291-297, 320-341, 452-463. oldalak.

- Ladányi János (2010): Egyenlőtlenségek, redisztribúció, szociálpolitika. Válogatott tanulmányok (1975-2010). Új Mandátum Kiadó, Budapest. Függelék-Polgárjogi írások 793-894. oldalak.
- Mózer Péter (2011): Szociálpolitika jövő időben. Esély 6.
- Nyilas Mihály (2010): Peter Townsend: egy tudós és közszereplő a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséért. Esély 2.
- Philippe Van Parijs (2010): Alapjövedelem: egy egyszerű és erőteljes gondolat a huszonegyedik század számára. Esély 5.
- Ulrich Mückenberger – Claus Offe – Ilona Ostner (2010): Az állam által garantált alapjövedelem: napjaink szociálpolitikai szükségszerűsége. Esély 5.
- Szirbik Gabriella (2008): Bevezetés a mai magyar szociálpolitikába. Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged.
- Zombori Gyula (1994): A szociálpolitika alapfogalmai. Az ELTE Szociológiai Intézet Szociálpolitikai Tanszéke és a Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület könyvsorozata. A Szociális szakképzés könyvtára. T-TWINS Kiadói és Topográfiai Kft., Budapest.
- Spiró György (2009): Feleségverseny. Magvető Kiadó, Budapest.